

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2010-2015

Skove og søer syd for Brahetrolleborg

Natura 2000-område nr. 120
Habitatområde H104
Fuglebeskyttelsesområde F74

Kolofon

Titel:

Natura 2000-plan 2010-2015. Skove og søer syd for Brahetrolleborg.
Natura 2000-område nr. 120
Habitatområde H104
Fuglebeskyttelsesområde F74

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, målsætninger, indsatsprogram,
Natura 2000-planer, Brahetrolleborg, Brændegård Sø, Nørre Sø.

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
C.F. Tietgens Boulevard 40
5220 Odense SØ
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:

Dansk

År:

2011

ISBE nr.

978-87-7091-312-6

ISBN nr.

978-87-7091-313-3

Dato:

1. december 2011

Forsidefoto: Brændegård Sø.

Fotograf: Leif Bisschop-Larsen.

Resume:

Natura 2000-plan for Skove og søer syd for Brahetrolleborg (nr. 120). Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Må citeres med kildeangivelse

Indhold

Forord	4
Natura 2000-planlægning	5
<i>Natura 2000-planen er bindende for myndighederne</i>	6
Områdebeskrivelse	6
Trusler mod områdets naturværdier	9
Igangværende pleje og genopretning	11
Tilstand og bevaringsstatus/prognose	12
<i>Vurdering af tilstand</i>	12
<i>Vurdering af bevaringsstatus/prognose</i>	15
Målsætning	17
<i>Overordnet målsætning for Natura 2000-området</i>	18
<i>Konkrete målsætninger for naturtyper og arter</i>	20
<i>Modstridende interesser</i>	21
Indsatsprogram	23
<i>Generelle retningslinjer</i>	24
<i>Konkrete retningslinjer</i>	25
<i>Forslag til mulige virkemidler</i>	27
Sammenhæng og synergi med vandplan	27
Strategisk miljøvurdering	27
Bilag 1 Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning	
Bilag 2 Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler	
Bilag 3 Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver	
Bilag 4 Miljørapport for Natura 2000-planen	

Foto: Claus Bjørn Larsen

Danmarks VIP-natur får egen bodyguard

Hvad har Skagens Gren, Silkeborgskovene og det Sydfynske Øhav til fælles? Eller klokkefrøen, fiskeørnen og gråsælen? De er alle en del af Danmarks særligt værdifulde natur, som vi er forpligtet til at passe godt på. Det samme gælder strandengen, højmosen og boblerevet. Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i EU, der indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. Natura 2000 skal sørge for, at alle 27 EU-lande drager omsorg for egne truede dyr, planter og natur.

Danmark har i alt 246 Natura 2000-områder. Hvert område får nu sin helt egen naturplan, der skal fungere som bodyguard. Det er i alt for mange år gået tilbage for naturens mangfoldighed. Nu skal planerne sørge for, at staten, kommuner og lodsejere drager omsorg for de naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede sårbare eller sjældne i EU.

Ny natur på vej

Naturplanerne er den hidtil største naturindsats, der nogensinde er sat i værk i Danmark. Budgettet er ca. 1,8 mia. kroner og vil i stor udstrækning blive finansieret af EU's landdistriktsmidler. Den planlagte indsats dækker ca. 1.600 km², hvoraf de 40 km² er ny natur.

Der er planlagt hundredvis af nye vandhuller, som vil sikre levesteder for padder som klokkefrøen og vandsalamanderen. 200 km² løvskov skal beskyttes mod rydning, og flere hule, gamle og døde træer vil give levesteder for svampe, flagermus og insekter. Fiskeri på havet skal reguleres, så de unikke danske boblerev sikres mod at blive ødelagt af fiskeredskeer, og danske højmoser skal igen have mulighed for at få det bedre. Lige nu er de truet af udtørring og tilgroning. Med naturplanerne skal der ryddes krat og buske og gives bedre og mere naturlige vandforhold.

Tilbagegangen stoppes

Som ny miljøminister er jeg glad for, at vi nu har en plan for at stoppe naturens tilbagegang i Natura 2000-områderne. Der må ikke ske yderligere skade på naturen. Planerne har været for længe undervejs under VK-regeringen. Natura 2000-områderne blev udpeget i årene 1998-2004, og tilbagegangen skulle være standset allerede sidste år.

Danmarks nye SRSF-regering vil føre en mere aktiv og fremsynet naturpolitik. De 246 Natura-områder har nu hver en bodyguard, mens regeringen laver en plan for hele Danmark. Naturplan Danmark skal sætte ambitiøse mål – ikke blot for den natur som findes i Natura 2000-områderne, men for hele den danske natur.

Lad os så komme i gang !

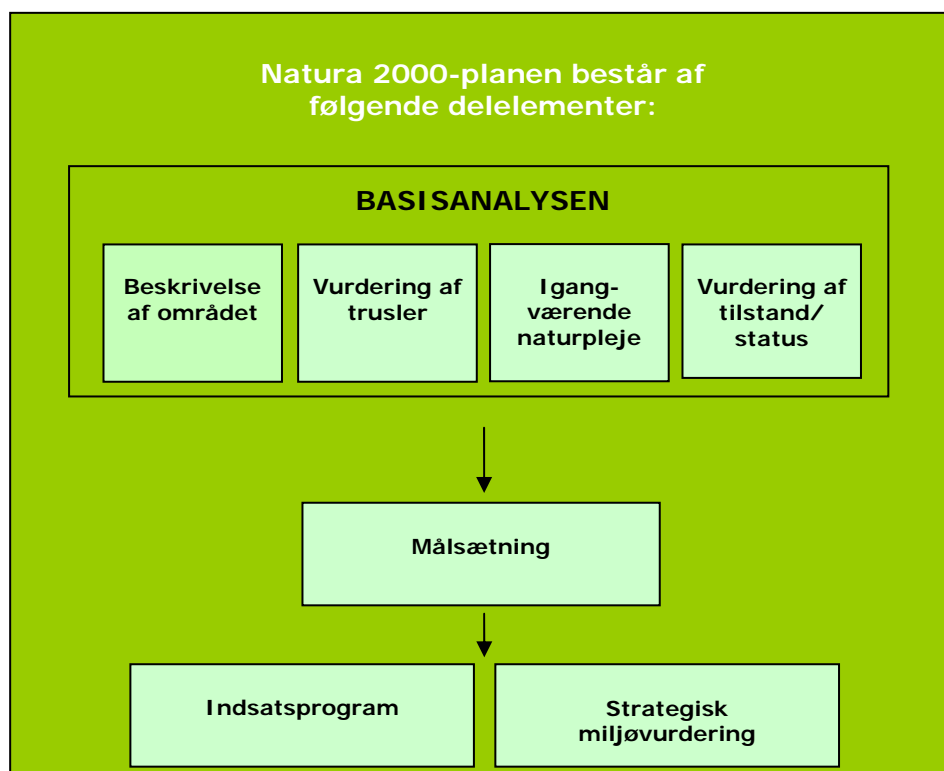
Med venlig hilsen
miljøminister Ida Auken

Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder samt arter.

Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan.

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen er vedtaget i 2011, hvorefter kommunalbestyrelserne og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v. på grundlag af konsekvensvurderinger mm. Der er ikke gennemført en konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet der ikke i planen er taget konkret stilling til forvaltningsindsatsens præcise lokalisering eller valgt forvaltningsmetoder. Der er dog i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med og nødvendig for forvaltningen af området. Evt. konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (ændret ved bekendtgørelse nr. 1443 af 11. december 2007 med senere ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandopland Odense Fjord og Sydfynske Øhav og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede fredskovspligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på ca. 2.575 ha og afgrænses som vist på bilag 1. Der er ikke statsejede arealer i området. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H104 og Fuglebeskyttelsesområde nr. F74. På Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke

Natura 2000-plan

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 104		
Naturtyper:	Kransnålalge-sø (3140) Næringsrig sø (3150) Brunvandet sø (3160) Vandløb (3260) Kalkoverdrev (6210) Urtebræmme (6430) Højmose (7110)	Nedbrudt højmose (7120) Rigkær (7230) Bøg på mor (9110) Bøg på muld (9130) Ege-blandskov (9160) Skovbevokset tørvemose (91D0) Elle- og askeskov (91E0)
Arter:	Sumpvindelsnegl (1016) Pigsmørling (1149)	Stor vandsalamander (1166)

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 74		
Fugle:	Skarv (Y/T) Skeand (T) Hvepsevåge (Y)	Havørn (Y) Fjordterne (Y)

Figur 2. Naturtyper, fugle og andre arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Tal i parentes ved naturtyper og arter henviser til talkoder i habitatdirektivets bilag 1 og 2. Ved fuglearter: "T" = trækfugl, "Y" = ynglefugl.

naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.

Området udgør en del af det centralfynske dødislandskab. Terrænet er forholdsvis kuperet med mange små afløbsløse lavninger. Jordbunden er leret med partier, der består af sand og grus. I den vestlige del findes en mindre smeltevandsdal, hvori Silke Å løber i dag.

Området domineres af godset Brahetrolleborgs udstrakte skove, som bl.a. er levested for flere arter af rovfugle. Skoven drives intensivt med større dele konverteret til nåleskov. Desuden findes de 2 store søer Brændegård Sø og Nørresø.

I området findes et rigt fugleliv med bl.a. skarv, havørn, hvepsevåge, fjordterne og skeand. Skarvkolonien i Brændegård Sø/Nørresø er en af Nordeuropas største.

Nordvest for Brændegård Sø ligger Nybo Mose, der er den ene af Fyns i alt 2 aktive højmoser. Der findes ligeledes mange mindre vandløb og søer samt enkelte kalkoverdrev og rigkær.

Natura 2000-plan

*Brændegård Sø er åben og lavvandet med et rigt fugleliv året rundt.
Foto: Jørn Munk Andersen, Fyns Amt.*

Stor vandsalamander findes spredt i området.

Sump-vindelsnegl er fundet ved Brændegård Sø og Nørresø, og Silke Å er formodentlig levested for pignmerling, idet arten er fundet i vandløbet lige uden for området.

Der forekommer store arealer med løvskovsnaturtyper i området. Den mest udbredte skovnaturtype er bøg på muld. Skovnaturtypen elle- og askesump findes stedvis rundt i skovene og er udbredt langs Brændegård Sø og Nørresø. Skovbevokset tørvemose findes i Nybo Mose. Der er desuden kortlagt betydelige forekomster af skovnaturtyperne bøg på mor og ege-blandskov i området.

I basisanalyserne for Natura 2000-området Skove og søer syd for Brahetrolleborg findes der en mere detaljeret gennemgang af området. Se www.naturstyrelsen.dk.

Natura 2000-området ligger i Faaborg-Midtfyn og Svendborg Kommune og indenfor vandplanområderne hovedvandopland Odense Fjord og Det Sydfynske Øhav.

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplyste trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommet i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå, men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Arealreduktion/fragmentering. Arealet af en del af de lysåbne terrestriske naturtyper har generelt en meget beskeden størrelse, hvilket i sig selv er en trussel mod deres naturværdier. Den aktive højmoser gennem årene reduceret i areal som følge af tilgroning. Rørlægning og spærringer i vandløb medfører passageproblemer for pignerling.

Næringsstofbelastning fra luften udgør især en trussel mod forekomsten af aktiv og nedbrudt højmoser, elle- og askeskov, bøg på mor, bøg på muld, ege-blandskov og skovbevokset tørvemoser, idet højeste ende af naturtypernes tålegrænseinterval er overskredet for alle arealer med naturtyperne. Laveste ende af tålegrænseintervallet er overskredet for hele arealet for områdets rigkær og kalkoverdrev, og kalkoverdrevet påvirkes desuden af næringsstoffer fra de tilstødende landbrugsarealer. Ligeledes er søerne i området truet af for store tilførsler af næringsstof fra bl.a. landbrugsdrift, skovbrug, andehold og stor fuglebestand. Iltforbrugende organiske stoffer er en trussel mod pignerling.

Vurderet ud fra kvælstofnedfaldet til de tilstødende naturtyper, vurderes den højeste ende af tålegrænseintervallet tillige at være overskredet for alle forekomster af kransnålalge-sø og brunvandet sø.

Brændegård Sø har som følge af de mange ynglende skarver og rastende vandfugle et højt næringsstofindhold.

Næringsstofbelastning fra luften er især en trussel mod højmossevegetationen.

Foto: Erik Vinther.

Tilgroning med træer, buske og høje urter er en trussel mod områdets forekomst af lysåbne naturtyper herunder især rigkær, aktiv- og nedbrudt højmose samt levesteder for hvepsevåge, stor vandsalamander og sumpvindelsnegl. I den lysåbne skovnaturtype egeblandskov kan indvandring af skyggetræarterne bøg og ær med tiden konvertere skovnaturtypen til bøge- eller ærskove.

Uhensigtsmæssig hydrologi som følge af dræning og grøftning udgør en trussel mod aktiv højmose og rigkær samt levesteder for sumpvindelsnegl.

Uhensigtsmæssig drift. Lange strækninger af vandløbene er regulerede, hvilket hæmmer vandløbenes naturlige variation. Fysisk påvirkning i form af intensiv vandløbsvedligeholdelse er en trussel mod vandløb med vandplanter og pignomerling. Intensiv vandløbsvedligeholdelse forringer udvikling af artsrige dyre- og plantesamfund i vandløb og på de tilstødende urtebræmmer.

Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyper og levesteder for hvepsevåge og havørn forringes eller ødelægges. Der er i øvrigt en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtyper mod bl.a. konvertering til skovtyper, der ikke er omfattet af habitatdirektivet.

Igangværende pleje og genopretning

En større del af området er omfattet af fredningen af arealer omkring Nørresø og Brændegård Sø. Formålet med fredningen er bl.a. at opretholde og udbygge de betydelige landskabelige og rekreative interesser, særligt at sikre skarvens levested i området ved Brændegård Sø samt sikre de øvrige naturvidenskabelige interesser.

*Skarvens ynglekoloni ved Brændegård Sø er sikret gennem fredning.
Foto: Leif Bisschop-Larsen.*

Nybo Mose indgår i et nationalt EU-LIFE projekt for højmoser. I 2007 er der sket en rydning af 3,9 ha skovbevokset tørvemose med henblik på at øge højmosearealet, og der er gennemført en vandstandshævning på højmosefladen ved at blokere drængrøfter. Faaborg-Midtfyn Kommune viderefører plejen med rydning af opvækst. Kalkoverdrevet er omfattet af en græsningsaftale. For at forbedre miljøtilstanden i Nørresø er der gennemført sørestaurering i 1998-2001 ved opfiskning af godt 4 tons brasen.

Faaborg-Midtfyn Kommune har i 2009 oprettet et reservat efter naturbeskyttelsesloven for ynglende havørn øst for Brændegård Sø.

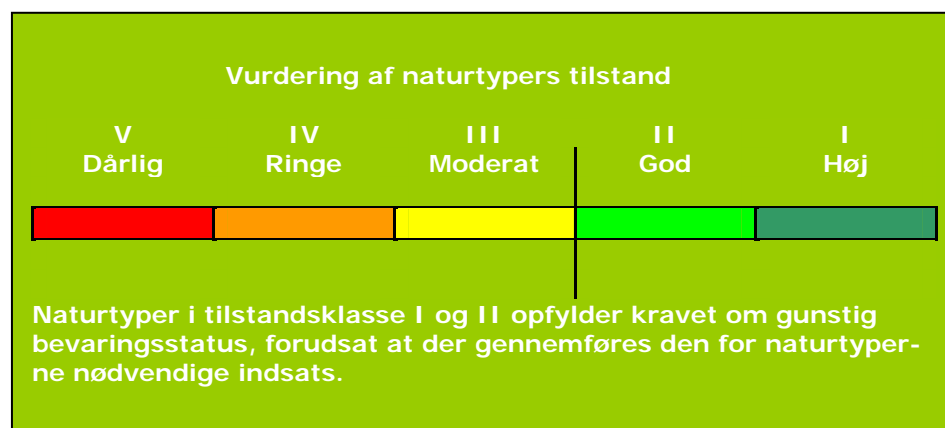
Tilstand og bevaringsstatus/prognose

For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes aktuelle *tilstand*, som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er således tale om en *prognose* for arternes og naturtypernes udviklingsretning. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsstatus/prognose for områdets naturtyper og arter.

Vurdering af tilstand

Der er foretaget en vurdering af tilstanden i 23 lysåbne naturtyper og 10 skovtyper, der er kortlagt i basisanalyserne. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 søtyper. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af Habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I (høj) er bedst og V (dårlig) er værst. Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks, baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius på 5 m og et strukturindeks, baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drænggrøfter m.m. For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandringsforhold, forekomst af invasive arter og trækronernes lagdeling i forskellige etager.

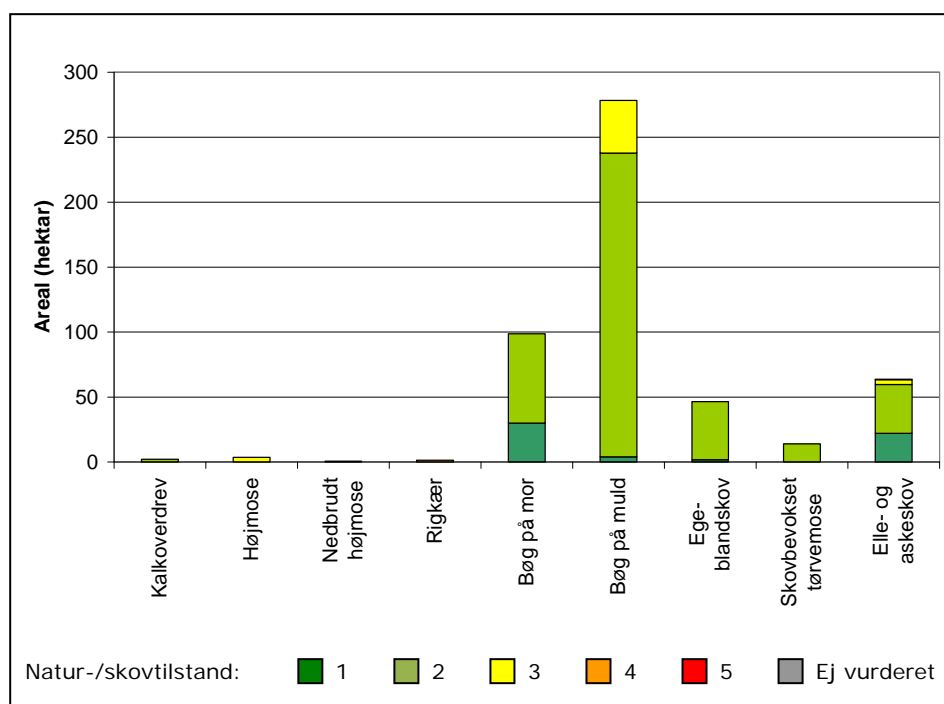

Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper.

Strukturindeks og artsindeks for den enkelte naturtype vægtes sammen til naturtypens tilstandsklasse på arealet. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

Natura 2000-plan

I figur 4 er vist natur/skovtilstanden for Natura 2000-områdets naturtyper. Kun en mindre del af vandhullerne er tilstandsvurderet og er derfor ikke medtaget i figuren.

Figur 4. Natur/skovtilstand for de af Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet.

I Brahetrolleborg-området er der kortlagt 1 kalkoverdrev (2,2 ha), som er vurderet til naturtilstandsklasse II, primært på grund af gode strukturforhold. Vurderet ud fra artsindholdet er forekomsten kun vurderet til tilstandsklasse III.

Der er 1 forekomst af højmose (3,6 ha) og 1 forekomst af nedbrudt højmose (0,6 ha), som begge er vurderet til naturtilstand III. Der er desuden 3 forekomster af rigkær (1,3 ha), som vurderes til naturtilstandsklasse IV. For alle 3 naturtyper er der problemer med afvanding og tilgroning.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 501 ha fredskov. For skovnaturtyperne set under et fordeler skovtilstandsklasserne sig med 58 ha (12 %) i klasse I, 399 ha (80 %) i Klasse II og 44 ha (9 %) i klasse III.

Af de kortlagte 99 ha bøg på mor er 30 ha (30 %) vurderet til skovtilstandsklasse I og 69 ha (70 %) vurderet til skovtilstandsklasse II. I alt er 54 ha (55 %) bøg på mor vurderet til artsklasse I.

Skovnaturtypen bøg på muld.
Foto: Erik Vinther.

Med 278 ha er bøg på muld den dominerende skovnaturtype. Arealfordelingen til skovtilstandsklasser er, 4 ha (1 %) vurderes til klasse I, 234 ha (84 %) vurderes til klasse II og 40 ha (14 %) til klasse III. I alt er 18 ha (6 %) af bøg på muld vurderet til artsklasse I.

De 47 ha egeblandskov er 2 ha (4 %) vurderet til skovtilstandsklasse I og 45 ha (96 %) til klasse II.

Alle 14 ha skovbevokset tørvemose er vurderet til skovtilstandsklasse II, heraf er 0,6 ha (4 %) vurderet til artsklasse I.

Skovtilstanden i elle- og askeskovens 63 ha er vurderet til 22 ha (35 %) i klasse I, 38 ha (60 %) i klasse II og 4 ha (6 %) i klasse III.

Der er kortlagt i alt 1 (0,55 ha) næringsrig sø og 1 (0,15 ha) brunvandet sø ud af potentielt 43 søer (182 ha) i området. Sø-typen næringsrig sø er vurderet til naturtilstandsklasse III, mens den brunvan-

dede sø ikke er tilstandsvurderet grundet mangel på undervandsplanter eller andre karakteristiske arter. Søen vurderes som ugunstig.

Se kort med tilstandsvurdering af de enkelte forekomster i Natura 2000-området på www.naturstyrelsen.dk under "Se på kort".

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for en række lysåbne naturtyper, marine naturtyper, større søer, vandløb samt fugle og andre arter.

Vurdering af bevaringsstatus/prognose

Miljømålsloven og skovloven fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal have en gunstig bevaringsstatus. Gunstig bevaringsstatus er defineret i Habitatdirektivet (figur 5).

Gunstig bevaringsstatus

En naturtypes "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område, er stabile eller i udbredelse, og
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dets opretholdelse på langt sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid, samt når
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig

En arts "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande

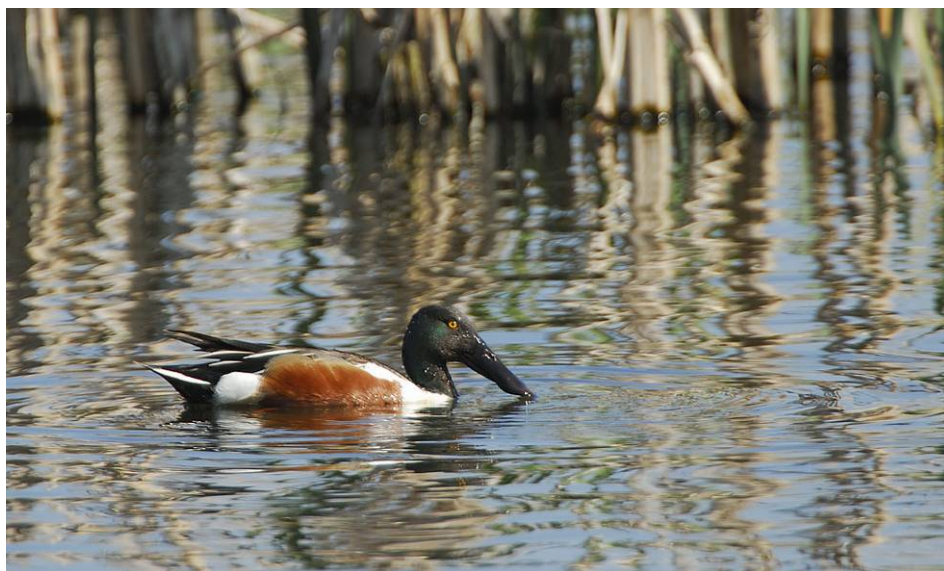
Figur 5. Habitatdirektivets definition af gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau for naturtyper og arter.

Gunstig bevaringsstatus skal generelt opnås indenfor hver af Danmarks to biogeografiske regioner, nemlig den kontinentale og den atlantiske region. Gunstig bevaringsstatus skal dog ifølge EU's vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000-områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtypers og arters udvikling.

Natura 2000-plan

Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt på områdeniveau ud fra de enkelte forekomsters natur/skovtilstand og aktuelle trusler og inddeles i *gunstig* eller *ugunstig prognose*. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en *gunstig prognose*, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstofftilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne *vurderet gunstig*, *vurderet ugunstig* og *ukendt prognose*.

Skeand raster og fouragerer i Brændegård Sø i stigende bestande, som gør, at prognosen vurderes gunstig. Foto: Leif Bisschop-Larsen.

I Natura 2000-området er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Prognosen er *gunstig* eller *vurderet gunstig* for:

- *Stor vandsalamander, som vurderes almindelig udbredt i området.*
- *Skeand, som er registreret i stigende bestande.*
- *Havørn har stabile forekomster med rastende og fouragerende fugle i området, og et par har ynglet siden 2009.*

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- *Vandløb med vandplanter, da der er intensiv vandløbsvedligeholdelse og vandløbene flere steder er regulerede med uhenigtsmæssig hydrologi.*
- *Kalkoverdrev, fordi N-depositionen overstiger den lave ende af naturtypens tålegrænseinterval.*
- *Højmose og nedbrudt højmose, fordi N-depositionen overstiger den højeste ende af naturtypernes tålegrænseinterval, tilgroning og uhenigtsmæssige vandstandsforhold.*
- *Rigkær på grund af, at N-depositionen overstiger den lave ende af naturtypens tålegrænseinterval, tilgroning og uhenigtsmæssige vandstandsforhold.*
- *Bøg på mor, bøg på muld, ege-blandskov, skovbevokset tørvemose samt elle- og askeskov på grund af, at næringsstofbelastning med kvælstof fra luften overstiger den høje ende af naturtypernes tålegrænseinterval.*
- *Skarv pga. faldende ynglebestand siden niveauet i 1989-1996 og yderligere en faldende tendens i de seneste år (2005-2008).*
- *Kransnålalgesø og de kortlagte forekomster af næringsrig sø og brunvandet sø på grund af for højt næringsstofniveau, tilførsel af næringsstoffer fra landbrug/skovbrug, stor fuglebestand og andehold.*

Prognosen er ukendt for:

- *Urtebræmmer pga. manglende kortlægning.*
- *Sump-vindelsnegl og pigsmertling på grund af manglende kortlægning af levested.*
- *Hvepsevåge på grund af manglende kendskab til ynglesteder.*
- *Fjordterne på grund af, at ynglesucces er usikker.*

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en **overordnet målsætning** for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper. Målsætningen skal endvidere fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største arealandel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk niveau. En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere **konkrete målsætninger**, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden. Da der endnu ikke er udviklet et tilstandsvurderingssystem til brug for vurdering af areal og tilstand af levestederne for fuglearterne, er fastsættelse af målsætningen for de enkelte fuglearter på udpegningsgrundlaget sket på baggrund af en vurdering af, om størrelsen og kvaliteten af levestedet kan rumme bestanden, og ikke på om bestanden rent faktisk er til stede. De i planen angivne bestandsstørrelser er fastsat på baggrund af den officielle danske indmelding til EU.

Såvel overordnet målsætning som de konkrete målsætninger rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinjer angivet i By- og Landskabsstyrelsen 2009: "Retningslinjer for den statslige Natura 2000-planlægning: Målfastsættelse og indsatsprogram".

Overordnet målsætning for Natura 2000-området

I Brahetrolleborg-området er der særlig fokus på søerne med det meget specielle fugleliv, det meget store skovområde samt højmosen.

Målsætningen for søerne er bl.a., at de skal være levested for internationalt vigtige bestande af vandfugle.

Foto: Leif Bisschop-Larsen.

- *Det overordnede mål for området er at:
De store søer får bedst mulig vandkvalitet under hensyntagen til de store fuglebestande.*

Søerne er levested for internationalt vigtige bestande af skarv og andre vandfugle og for sjældne ynglefugle som havørn og fjordterne. Skarvkolonien bevares som en af landets ældste og største kolonier.

Skovnaturtyperne og de lysåbne naturtyper sikres en god-høj natur/skovtilstand med stabilt eller stigende areal. Rovfugle som havørn og hvepsevåge sikres uforstyrrede ynglemuligheder i gamle løvtræer i skovene.

Områdets højmose, kalkoverdrev og rigkær prioriteres højt, og naturtypernes arealer øges.

Nybo Mose sikres/genskabes som en aktiv selvopretholdende højmose med ringe træopvækst på højmosefladen og med minimal behov for naturpleje.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Der opstilles følgende konkrete målsætninger, som fastlægger de langsigtede mål for naturtyper og arter i Brahetrolleborg-området:

- *Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus.*
- *For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose, skal udviklingen i deres areal og tilstand være stabil eller i fremgang.*
- *For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose, skal udviklingen i deres natur/skovtilstand være i fremgang, således at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for skovnaturtyperne kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.*
- *For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus. For arterne betyder det, at tilstanden og det samlede areal af levestederne stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for levedygtige bestande af sumpvindhalsnegl, stor vandsalamander og pigsmerling samt ynglebestande af skarv, hvepsevåge, 1 par havørn og ca. 12 par fjorderne, samt ca. 600 rastende/fouragerende skeand..*
- *Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes til tilstandsklasse I og skal søges udvidet/sammenkædet, hvis de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Arealet med kalkoverdrev og rigkær øges med hhv. ca. 2 ha og ca. 19 ha, således at de nuværende forekomster om muligt udvides og sammenkædes.*
- *Arealet med aktiv højmoser øges med ca. 4 ha ved udvidelse af den nuværende forekomst (sikres i forbindelse med et igangværende LIFE-projekt).*

*Højmosen Nybo Mose er i 2008 blevet ryddet og vandstanden er hævet. Målet er, at højmosearealet bliver øget og får forbedret naturtilstand.
Foto: Erik Vinther.*

Modstridende interesser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Højmose, rigkær og kalkoverdrev har på nationalt biogeografisk niveau haft en stor tilbagegang, og i Danmarks afrapportering til EU vurderes naturtypernes bevaringsstatus at være ugunstig. I bilag 2 i Naturstyrelsen 2009: "Retningslinjer for den statslige Natura 2000-planlægning: Målfastsættelse og indsatsprogram" er de 3 naturtyper derfor opført som truede naturtyper. Der vil blive gjort en indsats for at øge arealerne af højmose, rigkær og kalkoverdrev.

I området har der tidligere været store sammenhængende arealer med lysåbne moser og enge, herunder rigkær. Der er gode muligheder for at genskabe nogle af de tidligere forekomster af rigkær ved bl.a. rydning af dele af skovsumpene og vandstandshævning i enge.

*Lysåbne enge ved Brændegård Sø.
Foto: Erik Vinther.*

Øgning af arealet med rigkær kan betyde en indskrænkning af arealet af habitatnaturtyperne skovbevokset tørvemose og elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld, som er opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne enge og moser. Hvor der er tale om meget unge skovbevoksede tørvemoser og elle- og askeskove, som enten er plantede eller opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne rigkær, prioriteres hensynet til at skabe større sammenhængende arealer med rigkær. Gamle og veludviklede forekomster af elle- og askeskove og skovbevoksede tørvemoser skal som hovedregel bevares.

Rydning af skovbevoksede tørvemoser og elle- og askeskove til genskabelse af rigkær kan ske under forudsætning af, at arealet af de to skovnaturtyper opretholdes på nationalt biogeografisk niveau.

I de eksisterende rigkær prioriteres en afgræsning med henblik på at skabe optimale levebetingelser for et lavtvoksende plantesamfund, selv om denne udnyttelse ikke er optimal for eventuelle forekomster af sump-vindelsnegl.

Arealet med højmoser er ved at blive øget i forbindelse med et LIFE-projekt. Der er i den forbindelse foretaget fældning af 3,9 ha skovbevokset tørvemose.

De store fuglebestande, herunder især skarvkolonien, medvirker til et højt næringsstofindhold, og de er dermed aktuelt eller potentielt i modstrid med opnåelse af høj vandkvalitet og gunstig bevaringsstatus for naturtyperne i søerne. Fuglearterne er imidlertid naturligt forekommende. Både naturtypen kransnålalgesø og arten skarv har en vurderet ugunstig prognose i området.

Det prioriteres, at fuglene på udpegningsgrundlaget sikres mod forringelser, og deres levested prioriteres højere end naturtyperne, der sikres den bedst mulige tilstand med tilstedeværelsen af de fuglebestande, som levestederne er målsat efter.

Efter Naturklagenævnets afgørelse (19. okt. 2010) kan der dog ske en aktiv forvaltning (regulering) gennem bortskræmning eller fjernelse af reder af ynglende skarver i Nørresø i en højst 3-årig periode. Hvis den samlede skarvbestand i området vurderes at have en ugunstig prognose efter denne regulering, ophører indsatsen.

Indsatsprogram

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsprognose er en opgave som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode er formuleret i 4 sigtelinjer, som lægger niveauet for indsatsen i planperioden. Sigtelinjerne er beskrevet i bilag 3.

Indsatsprogrammet der bygger på de 4 sigtelinjer beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredskovspligtige arealer dog frem til 2021).

Indsatsprogrammet består af en række **generelle retningslinjer**, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retningslinjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de kommunale/statslige handleplaner.

Indsatsprogrammet består desuden af en række **konkrete retningslinjer**, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunernes, Naturstyrelsens eller andre offentlige lodsejeres brug af de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Tiltag prioriteres og konkretiseres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Sikring af bedre hydrologi i højmosen sker bl.a. ved opstemning af gamle grøfter.

Foto: Erik Vinther.

Generelle retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

- 1.1 Reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdets habitatnaturtyper sker ved administration af husdyrgodkendelsesloven der med ændringen af 10. februar 2011 har fastlagt et særligt beskyttelsesniveau af hensyn til bevaringsmålsætningen i Natura 2000-planlægningen. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til typerne reduceres, herunder fra dræntilløb og fodring. For marine naturtyper, større søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen.*
- 1.2 Tilførsel af næringsstoffer til naturtypen kransnålalgesø søges begrænset gennem forsøgsmæssig regulering af skarv, som beskrevet i afsnit om modstridende interesser.*
- 1.3 Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i højmose, nedbrudt højmose og rigkær. Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi.*

- 1.4 *De lysåbne terrestriske naturtyper skal sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje. Vandløb med vandplanter sikres gode fysiske og kemiske forhold samt kontinuitet, hvilket sikres via vandplanlægningen. Skovnaturtyperne skal sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.*
- 1.5 *Der sikres velegnede levesteder for:*
- *Stor vandsalamander ved at sikre lysåbne søer og vandhuller med rent vand.*
 - *Sump-vindelsnegl ved sikring af optimal drift i rigkær og sikring af hensigtsmæssig hydrologi i rigkær.*
 - *Pigsmerling ved om muligt at forbedre de fysiske forhold i vandløbene og mindske antallet af spærringer. Indsatsen varetages af vandplanen.*
 - *Skarv ved at sikre tilstrækkeligt store yngle-, raste- og fourageringsområder og sikre, at arealet af løvskov med velegnede redetræer er stabilt eller stigende.*
 - *Havørn og hvepsevåge ved at sikre tilstrækkeligt store yngle-, raste- og fourageringsområder og sikre, at antallet af velegnede redetræer i potentielle levesteder er stabilt eller stigende.*
 - *Fjordterne ved at bevare de eksisterende lysåbne forhold i skarvkolonien på øen i Brændegård Sø.*
 - *Skeand ved at bevare de eksisterende forhold i Brændegård Sø og Nørresø, hvor der ikke er jagt eller sejladss på søfladerne.*
- 1.6 *Der sikres levesteder med individuel hensyntagen til den enkelte arts sårbarhed overfor forstyrrelser for skarv, havørn og hvepsevåge.*

Konkrete retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

- 2.1 *Forekomsterne af kalkoverdrev og rigkær udvides og sammenkædes, hvor det naturmæssigt er muligt.*
- 2.2 *Pigsmerling - antallet af spærringer reduceres, så levestederne kan udvides og sammenkædes. Denne indsats sikres via vandplanlægningen.*

*Havørnen sikres tilstrækkeligt store, uforstyrrede levesteder.
Foto: Leif Bisschop-Larsen.*

Indsatser efter sigtelinje 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.

- 3.1 Skovnaturtyper sikres. Der kan være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.*
- 3.2 Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, skal sikres mod ødelæggelse.*

Indsatser efter sigtelinje 4. Der skal gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet i 1. planperiode.

- 4.1 Arealet med kalkoverdrev øges i størrelsesordenen 1-2 ha, hvis det naturmæssigt er muligt.*
- 4.2 På arealet med højmoser foretages rydning af opvækst af vedplanter, således at opvæksten ikke øges i forhold til den nuværende tilstand.*
- 4.3 Arealet med rigkær øges i størrelsesordenen 8-10 ha.*

Forslag til mulige virkemidler

Kommunerne, Naturstyrelsen og andre offentlige lodsejere/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og foretager den konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatsprogrammet. Mulige virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammenhæng og synergi med vandplan

Natura 2000-planen er koordineret med vandplanen. Ifølge Vandrammedirektivet må tilstanden af vandområderne ikke forringes, og vandplanens indsatsprogram vil generelt forbedre den eksisterende vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Forbedringen sker ved reduktion i tilførslen af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer samt stedvis sikring af en mere naturlig hydrologi i ådale. Vandplanen vil desuden forbedre de fysiske forhold og sikre kontinuiteten på udvalgte vandløbsstrækninger. Disse indsatser forventes i de fleste tilfælde at bidrage til at forbedre tilstanden i de vandafhængige habitatnaturtyper og i levestederne for de arter, der er tilknyttet vand. Der er gode muligheder for at opnå andre synergieffekter mellem de 2 planer, men i enkelte tilfælde kan der opstå konflikter, f.eks. hvor indsats efter vandplanen medfører oversvømmelser af habitatnaturtyper eller levesteder for arter.

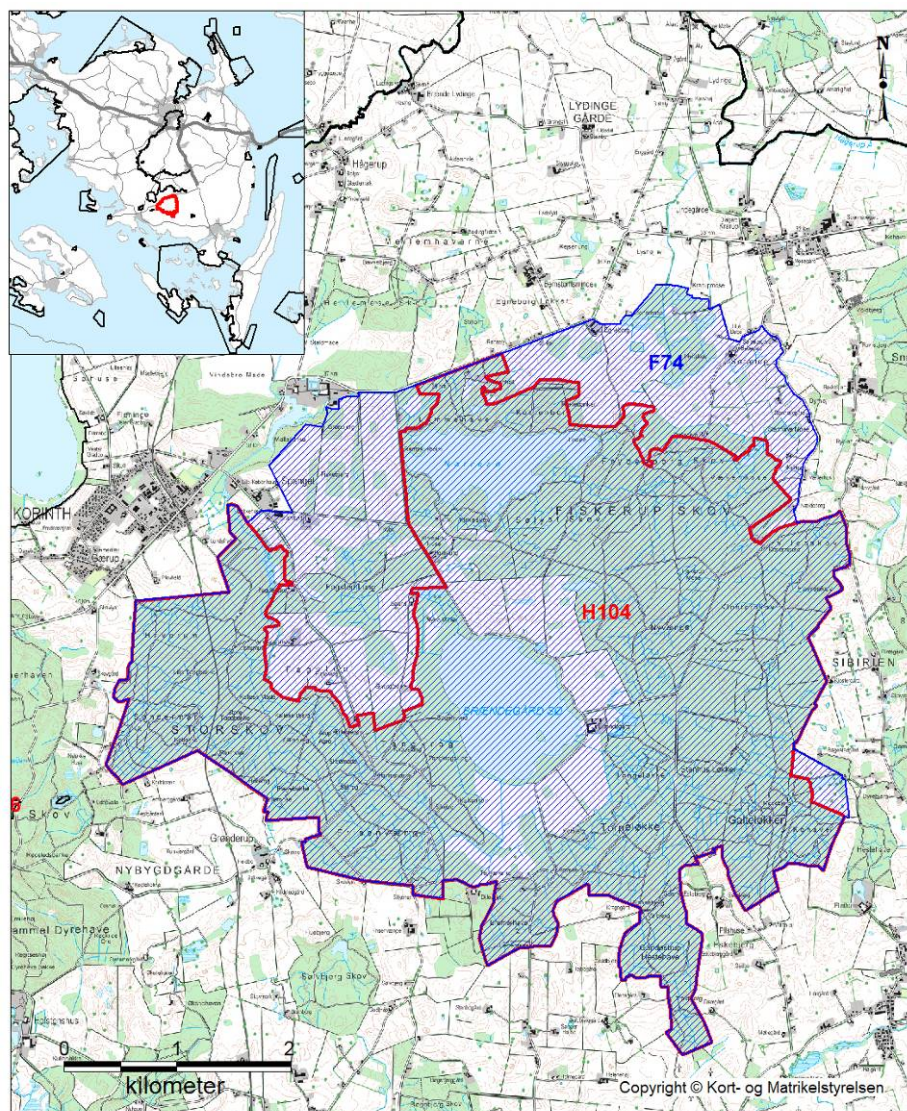
Planlagt indsats efter vandplanen der kan påvirke udpegningsgrundlaget i et Natura 2000-område væsentligt, skal konsekvensvurderes i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Indsatsen kan i givet fald kun gennemføres, hvis det på grundlag af bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for området. Potentielle konflikter mellem Vand- og Natura 2000-planen skal som udgangspunkt være afdækket i forbindelse med vedtagelse af vandplanen.

Strategisk miljøvurdering

I medfør af bekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 af lov om miljøvurdering skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

I bilag 4 er der udarbejdet en miljørapport, der belyser konsekvenserne ved at gennemføre Natura 2000-planen for område nr. 120.

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Natura 2000-områdets afgrænsning. Natura 2000-området består af habitatområde H104 (rød afgrænsning) og fuglebeskyttelsesområde F74 (blå skravering). Andre Natura 2000-områder er vist med sort afgrænsning.

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

En opsummering af Natura 2000-planens indhold, mål og indsatsprogram findes samlet i Bilag 2 - opdelt på de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for det på gældende Natura 2000-område.

Se www.naturstyrelsen.dk – under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Bilag 2 indeholder endvidere en oversigt over mulige virkemidler, der er eksempler på, hvordan indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammen med bilag 2 findes på hjemmesiden baggrundsmateriale for planerne samlet i basisanalyse og tillæg til basisanalyse samt henvisning til kort over forekomst af de kortlagte og tilstandsvurderede naturtyper.

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Væsentlige naturopgaver

Ved igangsætningen af Natura 2000-planprocessen blev der identificeret en række væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver. På baggrund heraf blev der opstillet 4 sigtelinjer, der formulerer prioriteringen af den nødvendige indsats. Sigtelinjerne sætter dermed rammerne for Natura 2000-planlægningen.

De overordnede rammer er formuleret i nedenstående bilag. Teksten indgik i idéfasen for vand- og naturplanlægningen, juni – december 2007.

Antallet af naturtyper, der kortlægges og tilstandsvurderes er siden udvidet.

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:

Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtiget til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.

Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen

En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødskning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egeskove ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de risikerer at uddø. Foruden et direkte tab af naturareal, forringes de eksisterende naturtypers tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De optager plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter. Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstof-belastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning

Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsstatus". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.

Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode

Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelses-direktivernes krav om "gunstig bevaringsstatus" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne

Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsstatus. Der er således en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende driftsindsats og en vedvarende indsats mod næringsstofbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer

De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges

Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet. Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter

For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sorterne.

Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsnæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet

Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.

Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinskala for naturtilstanden i 18 lysåbne naturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for de 10 skovnaturtyper og for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

Miljørapport for Natura 2000-planen for område nr. 120 Skove og søer syd for Brahetrolleborg

- kan læses på Naturstyrelsens hjemmeside, se www.naturstyrelsen.dk under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk